

РИТЪМ И ТРАНСФОРМАЦИЯ
/Анализ на движението и трансформацията на формата,
чрез ритъма в композицията/

RHYTHM AND TRANSFORMATION
/Analysis of the movement and transformation of the form,
through the rhythm in the composition /

Гл. ас д-р Емилия Очкова-Димитрова

катедра: „Инженерен дизайн“

ТУ-София

ochkova@tu-sofia.bg

Резюме: Докладът разглежда движението и в частност ритъма, като възможност за интерпретация в дизайна. Отбелязва различни културни традиции (относно формата), в които се подчертава съдържанието чрез движението на различни детайли. Анализира формалните декоративни елементи в композициите, орнаментални редове и пространствени структури. Разглежда обективното и субективното при интерпретацията на ритъма. Набелязва новите аспекти в дизайна, породени от възможностите на съвременните технологии.

Ключови думи: РИТЪМ, ТРАНСФОРМАЦИЯ, КУЛТУРНА ТРАДИЦИЯ, ФОРМОИЗГРАЖДАНЕ, ДИЗАЙН

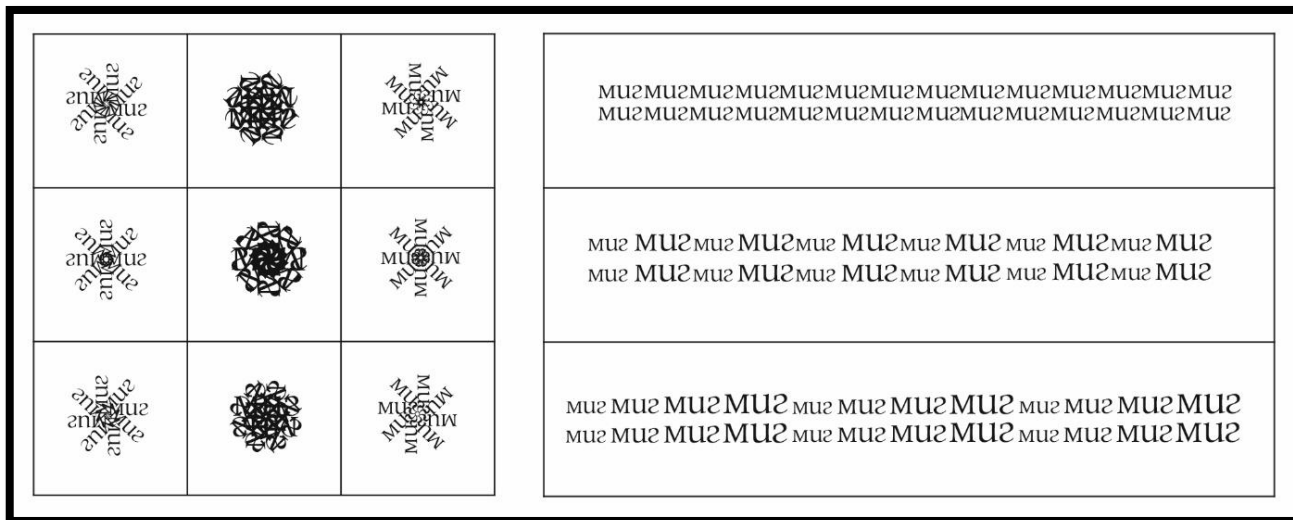
Abstract: The report considers movement and in particular rhythm as an opportunity for interpretation in design. Notes different cultural traditions (in terms of form) in which the content is emphasized through the movement of various details. Analyzes the formal decorative elements in the compositions, ornamental rows and spatial structures. Examines the objective and the subjective in the interpretation of rhythm. Identifies new aspects in design caused by the possibilities of modern technologies.

Keywords: RHYTHM, TRANSFORMATION, CULTURAL TRADITION, FORMATION, DESIGN

Времето, в което живеем несъмнено е динамично и променливо. Несигурността се появява в посока на бързо променящата се среда, в следствие на развитие на технологии, глобализация, консумация. Бързото темпо, в което се вливаме, не оставя много възможности за съзерцание и осмисляне на скритите смисли. Онези малки детайли, отговорни за собствените ни мотиви и движения. Импулсът към творческия акт остава назад и се изгубва в потока на ежедневието. Времето и пространството се стесняват около нас и ни заключват в рамките на мига. Опитвайки се да анализираме движението от формална гледна точка, като формообразуващ елемент, бихме могли да погледнем настоящето от различен ракурс. Да проследим нишката свързваща отделни явления и тяхната интерпретация в логиката на дизайнерското проектиране. Игровият подход, на пръв поглед не дотам сериозен ще измести фокуса от вътрешното ни движение към външните му проявления.

В настоящия анализ, водещо ще е разглеждането на движението в две различни посоки „историческо“ - праволинейно и „циклично“ кръгово. Ще направим уговорката, че формално ще свържем историческото време с двумерни геометрични фигури, а цикличното време с триизмерни геометрични фигури. За да навлезем чрез евристиката [6] и да създадем, повече пластове за възприемане, ще заменим графичните фигури с думата „миг“. На фигура №1 са изградени девет розети, като за основен модул се използва думата „миг“. Чрез ротация на 45° и промяна на точката на завъртане се създават девет различни форми. Движението променя формата като размер, силует, наситеност и ритъм. Без предварителна идея и само чрез промяната на точката на завъртане бихме могли да получим резултат, на базата на който да анализираме по нататъшното развитие на конкретна идея. На фигура №2 в двумерната рисунка на фриза е заложен „метрически ред“ (метрикът) – просто повторение на равни интервали, въвеждащо в композицията спокойствие и баланс. С усложняването на орнамента, усложняваме движението, натоварваме го с повече детайли и ритмиката става водеща, създава се „Ритмически ред“ има постепенно нарастване и

намаляване на елементите, динамиката в композицията се засилва. Редовете се преобразяват в двумерни равнини, осигуряващи монотонността на растера, сигурността на мрежата и възможността да се контролира и насочва ритъма в посоката на достигане на желания резултат.

/фигура №1/ Розети

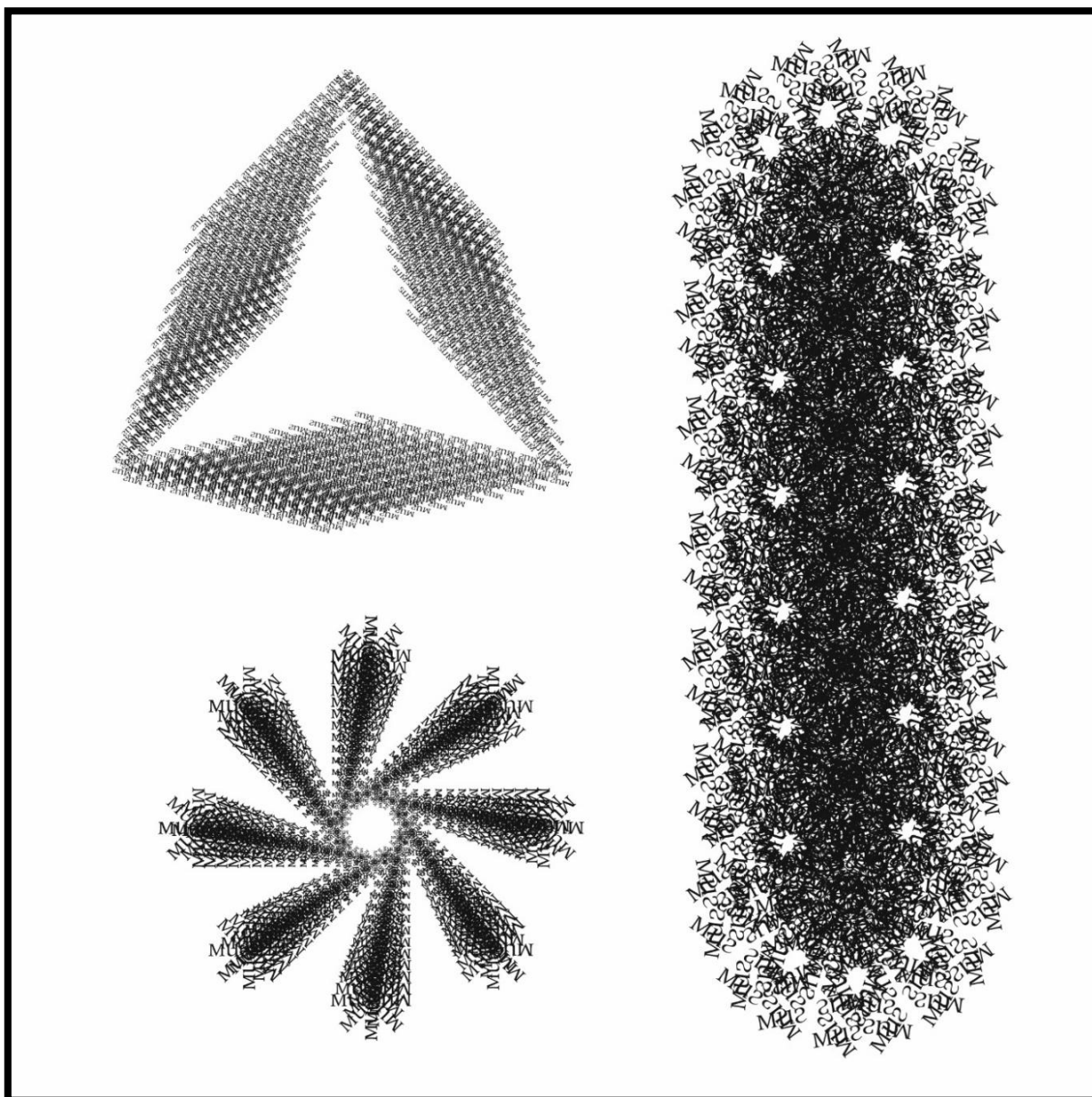
/фигура № 2/ Метрични и ритмически редове

Движението е залегнало в различни формални анализи, свързани с теорията на композицията и принципите на формообразуване в изкуството. То е елемент на дизайн, който действа във времето – това е процес на преместване на обектите в пространството по отношение на времето. Усещането за движение се създава със символични форми, които изразяват или изобразяват преместване в пространството и скорост [1]. Често зад тези символи може да прочетем вградени традиции на културната общност. Времеви цикли през които се преразглеждат, винаги е било отправна точка за дизайнерско проектиране.[7] Интерпретацията им в шевици илюстрира, как ритъма и симетрията се обединяват на базата на геометрията. Технологиите в своето развитие се опитват да ускорят ритъма, с което да забързат движението. [3]

Ритъмът илюстрира диалектиката на движението. Той се явява структурата на времето, която се осъществява, чрез конкретния процес. [2] Всеобщо известно е, че ритъм е всяка измерима последователност или движение, симетрия. Ритъмът е вариация в дължината и акцента на серия от звуци, знаци или събития.

От към човека, това е пулса. Пулсът е неотменния ритъм на вътрешното движение в човека. Още преди да се родим усещаме ударите на сърцето си и всяко нарушение на този био ритъм го свързваме с промяна, към която не оставаме безразлични. Това движение неосъзнато ни отвежда към пътуването и външната промяна. В творческия процес на проектирането откриваме „номадството“ на мисълта, а оттам и в конструирането на формата. Движението се разгръща в тектонични системи подчертано в съвременните конструкции в дизайна, каквито са проекти като „Арктоник“ разработващи продукти (мебели), които се базират на мобилни, разглобяеми връзки. Това дава възможност на обектите да са по-податливи на трансформируемост спрямо различните предпочитания (в посока на персонализация) [4].

Пространственото движение на двумерните форми създава пространствени равнини. Те сами по себе си определят пространствени структури, в които чрез циклично повторение се заражда триизмерната форма /фигура №3/. Движението от вътре на вън бихме могли да кажем, че е субективно. То е двумерен символ или знак на вътрешна нагласа или предубеденост. Своего рода фриз – ритъм, мелодия идваща от пулса. Транслацията, ротацията, инверсията, симетрията на тази субективна векторна пулсация, формообразува обективни пространствени структури, които позволяват в тях да се прелеят отделните субективни виждания. Тази обективност сякаш естествено ни повежда към материала и технологията, чрез която бихме могли да манипулираме самия материал.

/Фигура №3/ Пространствените структури изградени от думата „миг“

Ритъмът илюстрира диалектиката на движението.[2] Пространството и времето обгръщат и същевременно проникват в материята на формата изграждайки я. Връщайки се към субективната единица, заложен в основата като формообразуващ мотив, бихме могли да заключим, че именно тя е носител на първичен импулс, чрез който се разгръща движението. Щом това движение се усложни и премине в обективността на обемната структура изграждаща триизмерна форма, интуитивно се усеща обръщането на движението и търсенето на път обратно. Именно чрез това неотменно „завръщане“, може лесно да се припознае съвременната тенденция към персонализация на продуктите. Перспективата от обективно – утилитарни, вещите да ги преобразуваме в персонални чрез специфични характеристики. Тектоничността на компоновката и мобилността при конструкциите се превръщат в съществена част от дизайнерското проектиране.[5]

Още от незапомнени времена, праисторическия човек е улавял ритъма в първите си керамични съдове, които е създавал. На фигура №4 е показана праисторическа керамика (съд наподобяващ таралеж и съд с две дръжки с пластична декорация от музей “Неолитни жилища” в гр. Стара Загора (от които са снимките) и съд от с. Градешница, от ранен неолит. В артефактите от нашето културно историческо наследство намираме примери, в които да покажем формалния анализ на ритъма.

Сам по себе си създа е триизмерна фигура и в логиката на направените разсъждения, поглеждаме външната декорация, като пластично и графично интерпретирано движение, чрез същите формални действия на трансляция, ротация, инверсия, симетрия. Това което виждаме в далечното минало ни се струва близко и познато, независимо от голямата времева дистанция, тъй като то е част от нашето днес в аспекта на ритъма и симетрията. Това което свързваме повече с покоя е симетрията, а движението с ритъма. Интересно е, че „Аристотел поставя времето едновременно като мярка на движението и на покоя, а самото време – като число или еталон – нещо единно и неделимо.“[1]

/Фигура №4/ Керамика от халколита и ранен неолит

Сравнявайки съвременни аналози на керамични съдове от 21 век., на фигура №5 виждаме, как различните автори - дизайнери развиват концепциите си за форма подчертавайки движението. Настоящите технологии и нужди не променят същността, а само все по категорично подчертават ролята на движението, като формообразуващ и експресивен фактор на формата. Движението се развива в пространството и времето и се описва с геометрични модели, чието съвместяване образува пространствено-времева характеристика на динамичната структура на обекта[1]

Времето остава единно и неделимо в движението и покоя (според Аристотел) и може би именно за това въпреки историческата отдалеченост ние го припознаваме като близко чрез културно историческото наследство. Съвременното проектиране интерпретира и същевременно развива представите ни за пространство и време чрез формообразуването.

/Фигура №5/ Дизайн на: Nanna Wessman, Martine Polisset, Jun Kaneko

Смисълът и значението на движението във формообразуването е безспорен. Формалните анализи ни позволяват да навлезем в сложния и многопластов свят на строежа на формите, по един абстрактен и относително обективен път, чрез който да направим разнопосочни връзки и сравнения. Цялостната морфология на формата е обект на изследване в различни научни области. Новите технологии все по-бързо откликват на възможността за прецизно и скоростно производство на сложни обемно пространствени структури. Предимството на дизайна в този случай е именно интердисциплинарният му характер. Възможността да отвори нови перспективи за прочит на формата, като направи необходимите за това връзки между отделните научни и творчески експерименти.

Литература

- 1. Желева-Мартинс Д., С. Ташева** „Теория на композицията“ - Група Цвет България, ISBN-978-954-92092-9-7, София 2015г
- 2. Желева-Мартинс Д., М. Петрова** „Формообразуване“ (Учебник за студентите от специалност „Инженерен дизайн“ в Лесотехнически Университет), ISBN 978-954-91648-4-8, Издателство БИСМАР, София 2015г
- 3. Георгиева-Гущанова, Б** „Дизайн и изработка на машинна бродерия, вдъхновена от български национални шевици“ Сборник доклади Том III "Съвременни технологии в културно-историческото наследство", 2015, ТУ-София, Стр. 199-206, ISSN: 2367-6523
- 4. Червендинев, Г** „Дизайн на превозни средства носещи духа на номадизма“, Сборник доклади Том IV , Съвременни технологии в културно-историческото наследство, 2016, стр. 157, ISSN: 2367-6523
- 5. Chervendinev G.**, “Speculative design and one-off production”
15th International conference standardization, prototypes and Quality: A means of Balkan counties collaboration in cooperation with Balkan Coordinating committee (BCC), Trakya University, Edirne/Turkey, ISBN:978-975-374-247-4, pp.281-185, (2019)
- 6. Georgieva B.**, Geometric heuristic in Art and Design, 56th Science Conference of Ruse University, Bulgaria, 2017, PROCEEDINGS OF UNIVERSITY OF RUSE – 2017, volume 56, book 1.1., FRI-16.203-1-PD-01, pp. 125-129
- 7. Георгиева Б, С. Ангелова** „Интерпретации на традиционни български артефакти в съвременния дизайн“ Сборник доклади Том II "Съвременни технологии в културно-историческото наследство", 2014, ТУ-София, ISSN: 2367-6523